

Alkas.lt

Alkas.lt yra 100 nuošimčių visuomeniniais ir savanoriškais pagrindais sukurtas ir nuolat atnaujinamas internetinis dienraštis

alkas.lt Printed on 2024 11 12

D. Razauskas. Žiūrėti tiesai į akis

January 28, 2022

Kategorijos: Akiračiai, Kultūra, Lietuvos kelias, Mes baltai, Nuomonių ratas, Visi įrašai

Žymos: Andrius Martinkus, baltarusis, baltų tautų nykimas, buvę lietuviai, Dainius Razauskas, istorija, Jurijus Ševcovas, laisvas pasirinkimas, latvių tauta, lenkinami lietuviai, Lietuvių Tauta, Mindaugas Karalius, rytinė Lietuvos dalis, Ševcovas, stebėti patį save, surusėję lietuviai, Žečpospolita, žiūrėti tiesai į akis

Karalius Mindaugas kalbina Dainių Razauską trečią kartą

Šį kartą gavau Mindaugo Karaliaus laišką su nuoroda į Andriaus Martinkaus straipsnį „Ar lietuvių tauta yra prakeikta?“. (<https://www.ekspertai.eu/ar-lietuviu-tauta-yra-prakeikta105312/>)

Straipsnyje pirmiausia cituojamas baltarusių istorikas ir politologas Jurijus Ševcovas (gyvenęs ir dėstęs Vilniuje). Paklaustas, ar reikėtų kaip nors reaguoti į baltų tautų nykimą (o jos nyksta sparčiausiai pasaulyje iš visų tautų, turinčių savo valstybingumą), kaip nors padėti joms išlikti, jis atsakęs:

„Tai grynai rusiškas, netgi krikščioniškas požiūris. Matai, jog kažkas šalia miršta, – reikia išgelbėti. Be šito tu virsti gyvuliu. Tuo grindžiama rusų ir plačiau – krikščioniška kultūra. Iš dalies taip pat ir pokrikščioniška europinė. Tačiau

lietuvių ir latvių atžvilgiu aš neskubėčiau taikyti tokio požiūrio. Nereikia siekti gelbėti šių tautų.

Jos įsižeis ir priims tai kaip nedraugišką iššūkį. Ir priešinsis. Gausite priešą tuščioje vietoje. Jų vidinis laisvas pasirinkimas – užgesimas ir mirtis. Jos taip nusprendė. Šį sprendimą reikia suprasti ir netgi gerbti. Jos nenori gyventi. Nenori kurti. Nenori kažko daugiau, nenori galvoti apie ateitį.“

Toliau dar: „Turiu įtarimą, jog tai – pats baltų gyvenimo kodas. Jie nuo pat savo registravimo rašytinėje istorijoje gęsta. Aš skaičiuočiau nuo Gotų imperijos sukūrimo. Arba, tiksliau, nuo gotų persikraustymo į pietus. Nuo to laiko, kas tik istorijoje benutiktų, baltų kultūros arealas mažėjo. Ar jie būtų viršuje, kaip Didžiojoje Lietuvoje Kunigaikštystėje, ar apačioje, kaip paskutiniais Žečpospolitos amžiais.

Ar jie turi savo valstybę, ar neturi. Jie geso kiekvienu jų egzistavimo laikotarpiu. Baltų kultūra – tai mirties kultūra. Užgesimo kultūra. Šią kultūrą reikia gerbti. Tai jų teisė. Ir kryžiaus žygiai, ir vėlyvas paviršutiniškas krikščionybės priėmimas – ne tuščioje vietoje. Šių kultūrų vystymosi logika kita. Jos pamatai kažkur gotų epochoje. O gal ir prieš ją. Nereikia piršti jiems gyvenimo. Tegul gyvena ir miršta ramiai.“

Ir paskui dar: „Nuostabi tauta. Kas bevyktų, jie mažėja. Traukiasi arba populiacijos, arba teritorijos mažėjimo prasme. Ir taip visą savo istoriją – per pastaruosius pusantro tūkstančio metų. Tarytum mirties pabučiuoti arba už kažką prakeikti. Visa baltų istorija – tai tarytum mirties siekimas. Mirimas.“

Martinkus, pacitavęs J. Ševcovą, nieko esmingo nebepridūrė, tik kelis kartus spjovė tulžim.

O Mindaugas Karalius laiške po nuorodos į minėtą straipsnį parašė:

„Puikus straipsnis, skatinantis tiesiai kelti fundamentalų klausimą ir sąžiningai į jį atsakyti: jau esame mirę kaip tauta, ar dar yra šansų atsigauti? Jau net kitų tautų atstovų lengvai pastebimas ir atvirai įvardijamas abiejų mirštančių baltų tautų nenoras ir vengimas ką nors daryti gelbėjantis nuo kasdien vykstančio ir akivaizdžiai matomo nykimo rodo užgesusį pasionarumą, kai užsisklendęs į savo asmeninių reikalų kiautą žmogus tampa pasyviu biomassės vienetu ir laukia, kas jį panaudos kaip biologinę medžiagą ir ką iš jo lipdys.

Išnykęs autentiškas santykis su istorija ir praeitimi pasireiškia tuo, kad žmogus nebesuvokia ir nebejaučia priklausantis platesnei bendrijai – tautai, kuriai manytų esąs kaip nors įsipareigojęs esminiu atžvilgiu, norėtų ir stengtųsi prisidėti, kad tos bendruomenės gyvenimas tęstųsi ir tam žmogui išėjus Anapilin...“

Labai patiklios ir jausmingos reakcijos. Man ne naujiena, kad nykstame. Ir galbūt kaip tik dėl to, kad man tai seniai ne naujiena, mano reakcija, perskaičius Mindaugo laišką ir jo nurodytą straipsnį, nebuvo nei patikli, nei tokia jausminga. Šiuo klausimu esu priėjęs labai ramų ir aiškų sprendimą. Nykstame nenykstame, atsigausime neatsigausime – tai ne mano valioje, tačiau mano valioje vienaip ar kitaip dalyvauti ir veikti.

Norėčiau veikti nykimą stabdydamas, tačiau kaip? Štai čia ir gimė labai paprastas sprendimas: mažų mažiausiai aš galiu neužsimerkti ir *tyrinėti*, pažinti šį nykimą, jo pobūdį ir priežastis. O tai ypatinga nepakartojama galimybė – tyrinėti nykimą iš vidaus!

Labiausiai žmogus jaudinasi dvejojamas – apsisprendęs paprastai nurimsta. O nurimęs, pradeda aiškiau matyti. Ypač jei žiūrėti ir matyti – pats jo apsisprendimas.

Todėl ir J. Ševcovo pasisakymas man iškart pasirodė šališkas ir netgi propagandiškas. Jį visą įvertinčiau jo paties pirmuoju sakiniu: „Tai grynai rusiškas, netgi krikščioniškas požiūris.“ Rusija nekenė Lietuvos visą mūsų bendrą istoriją nuo pat pirmojo susidūrimo ir darė viską, ką tik galėjo, kad Lietuvą sunaikintų. Ir visą laiką (išskyrus bolševizmo laikotarpį) krikščionybės – stačiatikybės vardu. Užtat senuosiuose rusų metraščiuose Lietuva net vadinama *поганая литва* „Pagoniškoji (= bjauri, pasibjaurėtina) Lietuva“.

Tiesa, „rusišku krikščionišku požiūriu“ Ševcovas pavadina žmogišką atjautą, patį žmogiškumą. Ir tai iš tikrųjų labai rusiška ir labai krikščioniška – visa, kas gera, žmogiška, prisiskirti sau, o visa kas bjauru, nežmoniška, primesti kitiems. Lygiai tas pat dabar valstybiniu mastu vyksta Putino Rusijoje. Lygiai tas pat antrą tūkstantį metų vyksta visame krikščioniškajame pasaulyje (žinoma, ne tik krikščioniškajame, bet apie kitus dabar nekalbėsime).

Tik permeskime akimis istoriją: ar Rusija nors kada yra kam nors padėjusi, ką nors gelbėjusi? Tiesa, visos jos atliktos skerdynės, visos kraujo ir kančių upės buvo „vadavimas“ ir „gelbėjimas“. Lygiai taip pat krikščionybės. Krikščionybė ir Rusija (iš kitos pusės – Lenkija) visą laiką „nešė tikrąjį tikėjimą“, „kultūrą“ ir „civilizaciją“. Ir, žinoma, visuomet statėsi „kitų skriaudžiama“. Tai tokia pragmatiška laikysena, toks parazitinis mąstymo ir elgesio būdas, kurį trumpai drūtai nusako lietuvių priežodis: „Pats muša, pats rėkia“.

Ar lietuviams užteko sąmonės aiškumo klastai perprasti ir nepasiduoti? Deja, ne. Ant jos ir pasimovėme.

Bet mes galime pamėginti ją atpažinti ir perprasti dabar, bent prieš išnykdami. Išnykimo grėsmė net galėtų padėti, išlaisvinti ir atpalaiduoti: kad jau vis tiek nykstame, tai ko dar bijoti? Gal galėtume bent dabar įsidrąsinti ir leisti sau *pažvelgi tiesai į akis*? Plačiai atsimerkti, įsižiūrėti, aiškiai išvysti ir perprasti? O man regis, kaip tik šito lietuviams visą laiką stinga.

Pokalbiuose bičiuliai man dažnai atkerta: „Kas ta tiesa? Gal tu žinai tą Tiesą, kuriai į akis mums reikia pažvelgti?“ O aš atkakliai bandau paaiškinti, kad toji Tiesa yra ne koks nors galutinis atsakymas, ne gatavas paaiškinimas, ne mokymas ar teorija, o pats aiškus įsižiūrėjimas, pats pasiryžimas pažinti, nuolatinis nusiteikimas įžvelgti ir perprasti, užuot patikliai pasidavus vienam ar kitam pasakojimui, nuplaukus su vienu ar kitu sapnu.

Netgi pasakyčiau taip: žiūrėti tiesai į akis reiškia nepasiduoti jokiame pasakojime, nuplaukti su jokiame sapnu.

Žiūrėti tiesai į akis reiškia, kad ji randasi čia ir dabar, nuolat, o ne kažkieno „atnešama“ ar „apreiškima“.

Žiūrėti tiesai į akis reiškia, kad aukščiausias ir lemiamas Apreiškimas vyksta dabar, žiūrint tiesai į akis, todėl niekas negali prieiti ir paaiškinti, „kaip viskas yra iš tikrųjų“, ir pamokyti, „kaip reikia gyventi“. Nes visi tokie aiškinimai suyra ir išsisklaido kaip migla, vos pažiūrėjus tiesai į akis.

Pirmiausia dėl to būtina įsidrąsinti šitaip stebėti patį save, savo paties mintis ir jausmus, viltis ir neviltis, baimes ir troškimus. Įsižiūrėti, kaip sukasi šitie vidiniai dantračiai ir kaip nuslysta, prasisuka. Kaip pučiasi spalvoti muilo burbulai, kaip nuskrenda ir sprogsta.

Tada pagreičiui stebėti kitus, lygiai taip pat skaidriai ir aiškiai. Štai jis žengė mažą kilnų žingsnelį, niekam nerodydamas, nesigirdamas, tiesiog iš širdies. Žiūrėk: dabar priešais tave šventasis! O štai anas mosikuoja rankomis, rėkia, ašaroja, daužosi į krūtinę, puola ant kelių, grasina, žada ir baudžiasi – ir viskas tik pasirodymui. Širdies lyg visai nebūtų, net nuoširdumas – suvaidintas, ir taip aistringai, taip primygtinai, kad nepaprieštarausi. O žodžiai, o išvedžiojimai, o įrodymai! Žiūrėk plačiai atsimerkęs: priešais tave rangosi angis, taikydamosi gelti.

Štai ką reiškia žiūrėti tiesai į akis.

Atidžiau žiūrėdamas negali nepastebėti akivaizdaus dalyko. Kadangi J. Ševcovas baltarusis, vadinasi, jis ne rusas.

Baltarusija atsidaro tik po trečiojo Abiejų Tautų Respublikos užgrobimo ir net ne iš karto. Tiesa, dalis Lietuvos pietrytinių žemių jau XVII a. vadintos Baltąja Rusia, bet dar XX a. pradžios sutartyje su bolševikine Rusija Lietuvos sienos ėjo toli į rytus nuo dabartinių, ir ne iš piršto laužtos, o remiantis sena istorine tradicija. Trumpai tariant, prieš Lietuvai priimant valstybinį katalikišką krikštą iš Lenkijos, didelėje dalyje rytinių Lietuvos žemių jau buvo įsigalėjusi stačiatikiybė iš Rusios, tad katalikybei atiteko tik toji Lietuvos dalis, kuri dar buvo likusi „pagoniška“.

Stačiatikiškoji Lietuvos dalis jau buvo apirusėjusi (nes stačiatikiybė yra beatodairiškai rusiška), o naujai pakrikštytoji katalikiškoji Lietuvos dalis ėmė sparčiai lenkėti (nes atėjusioji katalikybė yra beatodairiškai lenkiška). O kadangi katalikybė atėjo vėliau už stačiatikiybę, tai liaudis čia ilgiau dar kalbėjo lietuviškai.

Riba tarp apirusėjusios stačiatikiškos ir belenkėjančios katalikiškos Lietuvos ir tapo suprantama kaip „etninių“ Lietuvos žemių riba. Tad pagal minėtąją sutartį su boševikais visos katalikiškos žemės, kuriose XX a. pradžioje dar daug kur buvo kalbama ir bene visur suprantama lietuviškai, ir buvo priskirtos Lietuvai, o iš surusėjusių Lietuvos žemių buvo sudaryta vadinamoji Baltarusija.

Tačiau didelę rytinę Lietuvos dalį netrukus klasingai okupavo (ir ėmė dar nuožmiau lenkinti) Lenkija, o 1940 m. visą Lietuvą okupavusi Sovietų Rusija irgi eilinį sykį klasingai apgavo ir grąžino tik mažą juostą lenkų okupuotosios Lietuvos su Vilniumi, likusią didžiąją dalį priskyrusi jos sukurptai Baltarusijai.

Paprasta išvada: visi baltarusiai (ir dargi nemaža dalis vakarinių rusų imtinai ligi Maskvos, bet tai atskira ilgesnė kalba) yra buvę lietuviai. Rytiniai baltarusiai – seniau surusėję lietuviai, o vakariniai baltarusiai – visai neseniai surusinti, teberusinami ir iš dalies tebelenkinami lietuviai. Tad ir J. Ševcovas yra ne kas kitas, o buvęs lietuvis. Vadinasi, baltų nykimą taip pabrėžtinai pastebi visai ne „kitų tautų atstovai“, o visų pirma – buvę lietuviai. Ir nestebėtina: matyt, jie tai dar pastebi iš vidaus.

Jau vien iš to, kas ką tik pasakyta, turi būti aišku, jog baltai, kaip tauta, „miršta“ ne kūniškai, o nutausdami. Iš esmės – dvasiškai. Tad ir J. Ševcovas yra būtent „miręs lietuvis“, dvasiškai miręs lietuvis, kalbantis iš „mirusiųjų“ perspektyvos. Kas gi kitas apie baltų mirtį taip piktdžiugiškai karksės?

(Bus tęsinys)